

# OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

## Tranziția din perspectiva intereselor naționale

# CONȘTIINȚA ORDINII DE DREPT

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Se spune adesea, ca o concluzie a practicii sociale, că între elaborarea legilor și aplicarea lor, mai ales în cazul sistemelor politice de tranziție, rămâne un larg spațiu de manifestare a stărilor de criză, în viața socială, în economie și, de bună seamă, în politică. Experiența ultimilor cinci ani arată că în cazul României, ca și al celorlalte țări foste socialiste - trecerea la un sistem pluralist democratic și la economia de piață nu poate fi în nici un caz rezultatul unui "transplant" de metode și "modele" din afară, cum s-a sugerat, s-a crezut ori sperat prin anii 1990-1991. De fapt, ieșirea de sub tutela unui model nu se putea face prin preluarea sau impunerea altuia, inclusiv în privința instituirii și afirmării statului de drept ca instrument și pavăză a democrației reale, a exercitării și fructificării drepturilor democratice și îndatoririlor civice.

Cum se știe, la scurt timp după evenimentele din decembrie 1989, dar mai cu seamă în timpul dezbaterilor din Adunarea Constituantă era mereu invocat statul de drept, unele abordări având în vedere doar obținerea unor avantaje și a cât mai multor libertăți, normalitatea și exigența legilor fiind adesea trecute - mai cu seamă în practica economică - pe plan secundar, ba chiar încălcate pe față, fie sub pretextul că proveneau din vechiul regim, fie că ar urmări scopuri sau

practici "neo" sau "criptocomuniste". O asemenea interpretare tendențioasă "învăluitoare" - despre care nu se poate spune că și-a epuizat nuanțele și nici că și-ar fi slăbit insistențele - nu a scăpat opiniei publice. Aceasta a sesizat, din ce în ce mai limpede pentru categorii largi de oameni, cum au arătat concludent succesive sondaje sociologice din ultimii doi ani, că tocmai absența legilor, încălcarea și ocolirea lor, slăbirea eficienței organismelor de apărare a ordinii de drept și a patrimoniului public au dus la destrămarea și pierderea unor importante valori materiale, greu, dacă nu imposibil, de recuperat în anii următori.

Sunt cunoscute consecințele distrugerii, spre exemplu, a sistemelor de irigații, a bazei materiale a cooperativelor agricole de producție. Iar exemplele ar putea continua, inclusiv în domeniul cum ar fi învățământul, cercetarea științifică, asigurarea asistenței sanitare și altele, în care spiritul distructiv, nerespectarea legilor, măsurile abuzive, "liberul arbitru" au produs

daune ale căror consecințe se resimt în întreaga societate. Toate acestea arată că aderența firească, neforțată, a unui popor, a unor categorii largi de oameni la democrația reală - economică, politică, socială, culturală -, mersul echilibrat, rațional al vieții sociale sunt strâns legate de elaborarea, aplicarea și respectarea legilor, de instaurarea unui spirit al disciplinei și discernământului, pornind de la îmbinarea intereselor naționale și individuale, de la conștiința răspunderii pentru viitorul țării.

Este, astfel, de la sine înțeles - cu toate că o asemenea înțelegere este încă precară, unilaterală în rândul unor categorii de oameni - că mai ales în starea de criză multiplă, cum este aceea pe care o parcurge acum societatea românească, una din condițiile esențiale ale depășirii unei asemenea stări o reprezintă așezarea întregii vieți sociale pe baze legale, funcționalitate și eficiența statului de drept fiind determinate de gradul de respectare a legilor.

(Continuare în pag. 6)

## Să scriem ISTORIA AȘA CUM A FOST!

S-au împlinit, în vara anului trecut, cinci decenii de la memorabila zi de 23 August 1944 și s-ar putea considera că ora emiterii unor judecăți de valoare asupra acesteia și a tot ce a urmat în istoria țării noastre a sosit.

Obșnuitelor bilanțuri, care, până în 1989, erau nelipsite în fiecare an, sărbătorirea lui 23 August cunoscând manifestări politice și cultural-educative dintre cele mai diverse, în ultimii cinci ani nu li s-au mai adăugat, practic, nici un fel de eforturi deosebite. Poziția deschis demolatoare afirmată de unii protagoniști ai "noului" în legătură cu semnificațiile zilei de 23 August 1944 în istoria românilor a determinat fie indiferență, eschive de tot felul din partea unor, manipulare prin omisiune sau tăcere, fie campanii potrivnice deschise față de marcarea sensurilor acelor evenimente și a tot ce s-a întâmplat de atunci încolo în viața României. După cum se știe, față de evenimentele similare petrecute, în același context, în Polonia, Franța, Slovacia etc. există în acele țări cu totul alte poziții și socotim absolut normal acest lucru. La noi, însă - o

spunem cu tristețe -, în vederea falsificării istoriei "nedorite", au căpătat frâu liber răstălmăcirile și fabulațiile, cocktailurile de neadevăruri cu câteva grăunțe de realitate presărate pentru "plauzibilitate" și înșelarea cititorilor sau auditorilor, manipularea prin promovarea minciunii fie prin exagerare, fie prin minimalizare, care merge până la scoaterea din istorie. Au intrat în obșnuit anumite conspirații ale tăcerii în jurul problemelor care nu plac unora, care nu sunt dorite de ei; nu se mai scrie, nu se mai vorbește de ele și dacă, totuși, se face acest lucru se face trunchiat, mergându-se până la desfigurare și imposibilitatea de a mai fi recunoscute. Din păcate, astfel de practici au devenit obșnuite chiar în privința felului în care se concep manualele școlare de istorie și acest lucru este deosebit de grav și n-ar trebui să se permită.

■ Prof. univ. dr.  
Gh. I. IONIȚĂ

(Continuare în pag. 7)

## Grandoarea și suferințele învățământului particular

# DIN BIROU, RISCU DE A LUA DECIZII ERONATE ESTE MARE

Acad. Ștefan MILCU,  
președintele Academiei de Științe Medicale

- A stămit nedumerire faptul că dintre facultățile particulare de medicină niciuna nu a primit autorizație provizorie de funcționare, deși unele au dotări cel puțin egale celor de stat. Cum VOCEA ROMÂNIEI a tratat recent, pe larg, această problemă, îngăduiți-ne, stimate domnule academician, să vă întrebăm: care sunt astăzi la noi rațiunile învățământului superior medical particular?

- Înaintea unui răspuns concret aș ține să arăt că în etapa contemporană medicina a devenit o știință complexă. Despre acest capitol am și scris recent un studiu în care argumentez de ce medicina contemporană a devenit o astfel de știință. În momentul de față, nici o organizație de învățământ medical nu răspunde integral exigențelor medicinei moderne. Este, deci, explicabil de ce învățământul particular trebuie să fie considerat ca făcând parte din acest tot necesar, deci ca o alternativă la învățământul oficial, de stat. Din această perspectivă ar trebui să fie judecată și soluționată problema învățământului medical particular.

- Cum, în ce modalități concrete ar trebui să alibă loc această soluționare?

- Cred că a fost necesară recomandarea ca fiecare facultate particulară să-și facă autoevaluarea. Pe baza acestor autoevaluări, comisia poate efectua a doua operație, proprie ei, de analiză. Consider însă că orice decizie, de acceptare sau neacceptare, trebuie luată după o expertiză concretă a acestor unități de învățământ autoevaluate. Adică după ce vezi la fața locului despre ce este vorba. Altfel, le tratăm birocratic, fără a cunoaște înfățișarea lor concretă. Evident că aici intervine a doua problemă: condițiile concrete pe care trebuie să le îndeplinească diferitele componente ale unei facultăți particulare, spre a fi acreditată. Trebuie, deci, să cunoaștem concret structurile fiecărei discipline de învățământ - laborator, clinică, sursele de informație, cursurile și condiția cea mai dificil de realizat: calitatea profesorilor. De aceea este absolut necesară expertizarea la fața locului a facultății.

- Și cum apreciați faptul că asemenea expertizări nu sunt făcute la toate facultățile?

- Ca pe o eroare. Așa îmi explic de ce n-au fost aprobate facultățile particulare de medicină. Din birou, fără expertizare la fața locului, riscul de a lua decizii eronate este mare. Cunoșc situația de la Universitatea "Spiru Haret" și sunt convins că dacă ea ar fi expertizată concret, la fața locului, nu s-ar greși în acreditarea ei. Aș mai adăuga și faptul că avem în țară o largă rețea de unități medicale disponibile pentru învățământul medical, inclusiv cel particular.

Faptul că și învățământul clinic de stat se desfășoară tot în aceste instituții spitalicești nu este un argument pentru a-l defavoriza pe cel particular, știut fiind că aceste spitale sunt astăzi doar parțial utilizate de către studenți. Și, în plus, tocmai o asemenea complementaritate ar susține emulația în pregătirea viitorilor medici, cu răsfrângeri pozitive, în cele din urmă, asupra apărării sănătății oamenilor.

Să nu uităm că drepturile omului se afirmă astăzi tocmai pe baza dreptului la existență, la viață, care include dreptul la sănătate, dreptul la cultura dobândită prin școlarizarea de la învățământul primar la cel superior și până la autoinstruirea de-o viață.

Mihail IORDĂNESCU

Interviu apărut în numărul de luni, 23 ianuarie 1995,  
al ziarului "VOCEA ROMÂNIEI"

**Tendințe  
noi  
în  
politica  
sferelor  
de  
influență**

pag. 4-5

# COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

## COLEGIUL PENTRU REFORMA ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomete
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

## COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMANTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Nicolae Cajal
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

## COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

## COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță

- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

## COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Florea Duduță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

## COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu, membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firiță
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

## COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRATIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

# Crezul politic al patrioților români

Conducătorii și participanții la primul mare act de autoafirmare a națiunii moderne - revoluția de la 1848 - erau conștiinți că libertatea națională nu poate fi deplină decât prin unirea tuturor românilor într-un unic stat național. Mihail Kogălniceanu, care încă la 1843, în vestitul **Cuvânt introductiv** la cursul de istorie națională declara explicit: "Eu privesc ca patria mea toată acea întindere de loc, unde se vorbește românește, și ca istorie națională, istoria Moldovei întregi, înainte de sfârșirea ei, a Valahiei și a fraților din Transilvania", considerând că în neunirea celor trei țări române "trebuie să vedem izvorul tuturor nenorocirilor trecute a căror urme încă până astăzi sunt vii pe pământul nostru", avea să înscrie în programul moldovean al revoluției revendicarea unirii Moldovei cu Muntenia, în care vedea cheia de boltă care să încununare realizarea întregului program. Iar țărani români transilvăneni participanți la Marea Adunare Națională de la Blaj vor confirma acest mare ideal național prin strigarea lor: "Noi vrem să ne unim cu Țara".

În mod firesc, cea mai înflăcărată pledoarie pentru libertatea națională o întâlnim în acel an la revoluționarii români de peste munți, aflați sub dominație ungară și austriacă. "Libertatea cea adevărată a oricărei

națiuni - spunea Simion Bărnuțiu în memorabilul discurs care a răsunat sub cupola catedralei de la Blaj - nu poate fi decât națională", deoarece "libertatea fără naționalitate nu se poate înțelege la nici un popor de pe pământ". "Fără de naționalitate - spunea el cu patos - nu e libertate, nici lumină nicăieri, ci pretutindeni numai lanțuri, întuneric și amortire... Naționalitatea e îndemnul cel mai puternic spre lucrare pentru fericirea neamului omenesc... Națiunea e libertatea noastră cea din urmă și limanul scăpării noastre viitoare... De 17 sute de ani... ancora aceasta a ținut națiunea română în contra tuturor valurilor de nu s-a scufundat în abisul pieirii".

Împrejurările internaționale neprielnice au făcut ca imperativul unirii românilor într-un singur stat să nu capete formă decât mai târziu, după străbaterărea mai multor etape istorice. Credința în realizarea lui a însușit însă statornic pe exponenții cei mai prestigioși ai conștiinței de sine a poporului. Ea a fost exprimată încă de la 1850 de către vizionarul Bălcescu, care, în scurta dar densa lucrare intitulată **Mersul revoluției în istoria românilor**, aprecia că revoluția viitoare "nu se va mărgini a cere libertatea dinlăuntru, care e peste puțină a dobândi fără libertatea dinafară, libertatea de sub domnia stărească, ci va cere unitatea și libertatea națională. Deviza ei va fi **Dreptate, Frăție, Unitate**. Ea va fi o revoluție națională".

Întâmplătoare sau nu, în orice caz însă semnificativă și plină de învățăminte ne apare astăzi simetria aproape perfectă în ce privește durata celor două perioade ale istoriei noastre de după 1848: am avut nevoie de 70 de ani pentru a ajunge la realizarea statului unitar, întregit, pentru ca următorii circa 70 de ani să fim confrunțați cu grave pericole la adresa integrității lui teritoriale, apărută sau refăcută cu grele sacrificii, și, din păcate, nu integral.

Cel mai de seamă învățământ ce s-a degajat pentru oamenii politici români chiar după 1859 a fost, indiscutabil, acela că unitatea realizată trebuie consolidată și apărută. "În ziua în care românul își va dezlipi interesele sale, fie de partid fie individuale, de ale națiunii - spunea I.C. Brătianu - aceea va fi cea din urmă zi a sa". "Noi - continua el profetic - nu ne putem câștiga o pozițiune astăzi în Europa, decât arătându-ne că suntem un popor cu viață, unul și nedespărțit, cu aceleași simțăminte, cu aceleași voințe, cu aceleași hotărâre. Dar dacă ne vom înfățișa cu... vrajbe, ...cum vreți să inspirăm încredere Europei și să ne impunem chiar acelor care au un interes să nu existăm ca stat român?"

Aceeași idee, asupra căreia nu este deloc superflu să reflectăm cu seriozitate și astăzi, o vom întâlni peste decenii la alți oameni politici de seamă. "Noi ne găsim astăzi - spunea Nicolae Iorga în 1921 - înaintea

unor probleme a căror soluțiune durabilă nu poate fi dată decât prin înțelegerea tuturor factorilor politici vii, cinștiți și patrioți ai acestei țări". "În fața țării care ne-a trimis spre a lucra împreună spre binele ei, - îndemna el în alt context - în fața străinătății prea mult timp înșelată că suntem incapabili de o luptă comună pentru binele acestui pământ în sfârșit unit, ...să arătăm... că aceea ce ne dezbină poate fi pentru o zi, dar ceea ce ne unește este pentru totdeauna".

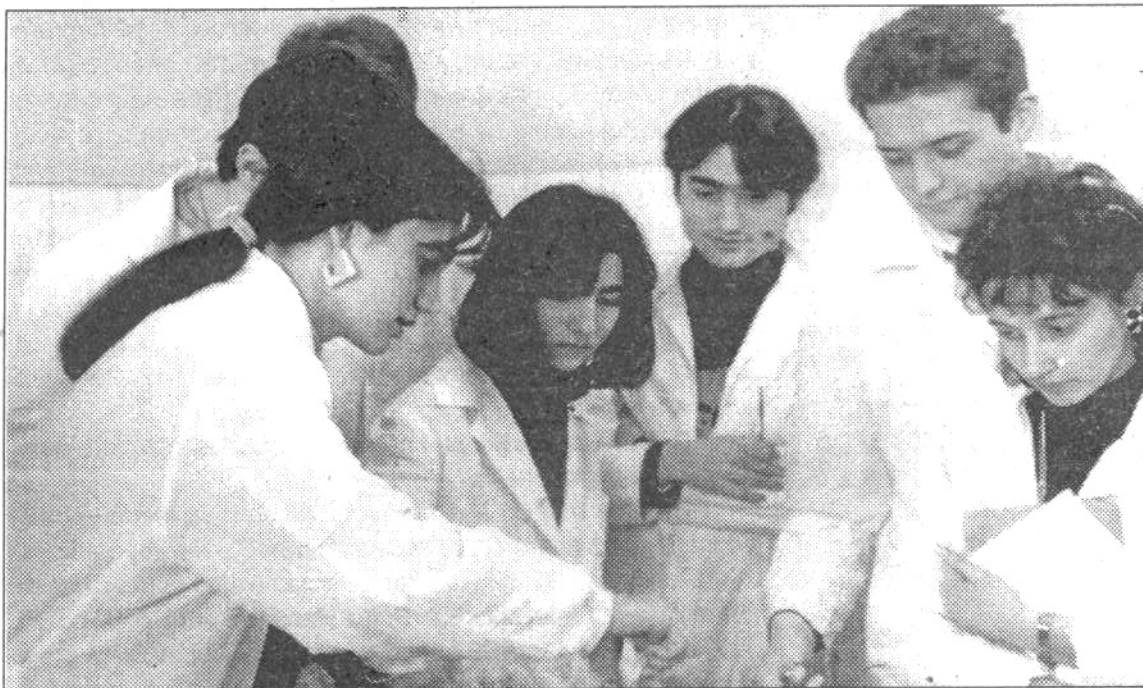
Dacă rivalitățile de politică internă au fost în România interbelică ( de altfel, ca și în alte perioade, inclusiv cea actuală) foarte ascuțite, este meritul forțelor politice naționale și patriotice că pe planul politicii externe apărarea intereselor naționale, înainte de toate a celui mai important dintre ele, apărarea statului român în hotarele sale întregite în 1918, a fost preocuparea comună și statornică a tuturor. Și poate că cea mai semnificativă ilustrare a acestui adevăr, întru chiparea lui cea mai vie, este rolul jucat în politica externă românească a vremii de personalitatea de mare prestigiu național și internațional care fost Nicolae Titulescu, una din cele mai proeminente din galeria oamenilor politici români ai tuturor timpurilor.

Inteligența, talentul și pasiunea cu care Titulescu a militat cu armele diplomației pentru consolidarea prieteniei și crearea alianțelor indispensabile apărării statului român în hotarele întregite au fost la înălțimea acestor comandanamente naționale, a patriotismului curat stimulat în rândurile poporului român de înfăptuirea din 1918 a visului său secular. În condiții dificile, legate de avatarurile politicii interne, dar mai ales de ridicarea amenințătoare, în ultimul deceniu interbelic, a grupărilor profesiste, Titulescu a reușit să promoveze o politică externă despre care se poate spune cu îndreptățire, utilizând propriile sale cuvinte, că "nu e nici monopolul unui om, nici apanajul unui partid. E o politică profund națională, ale cărei reguli, metode și țeluri își trag toate originea din interesul patriei".

Când Armand Călinescu, pe atunci președinte al Consiliului de Miniștri, declara la 27 martie 1939: "Pentru integralitatea teritoriului ei, România se va bate; se va bate împotriva oricui, cu toate puterile ei și fără să stea să cumpănească rezultatul luptei. Noi avem un patrimoniu sfânt, pe care înaintașii noștri l-au creat; suntem datori să-l păstrăm cu orice sacrificiu", el exprima, neîndoind, o atitudine împărtășită de toți patrioții români, poziția logică ce decurge din interesul primordial al oricărui stat, acela de autoconservare.

Dacă nu s-au putut bate în 1940, într-o situație fără ieșire, ei au luptat cu toate forțele, în anii 1941-1945, pentru recăștigarea teritoriilor pierdute și a independenței naționale. Jertfa de sânge considerabilă adusă de poporul român în ultimul război mondial, contribuția lui nici acum pe deplin apreciată la înfrângerea hitlerismului au dat o nouă și supremă dovadă a hotărârii de a-și apăra acest patrimoniu. Ele au arătat, odată în plus, că poporul este adevăratul făuritor și garant al statului său, că el nici nu se teme și nici nu se rușinează să-și asume adevăratul crezul național.

■ Dr. Marin NEDELEA



La Facultatea  
de Medicină  
a Universității  
"Spiru Haret"



# QUO VADIS REFORMA?

## Viitorul României depinde și de protejarea solului ei

Convorbire cu acad. David DAVIDESCU

- Printre atâtea neajunsuri abătute asupra ei, agricultura românească se resimte tot mai mult și de pe urma unui amplu proces de degradare a solului; fertilitatea lui, considerată altădată ca una dintre cele mai mari bogății ale României, se vede neconținut amenințată și, în parte, chiar anulată. Deșertificarea solurilor ia amploare fără ca, cel puțin deocamdată, să existe o puternică reacție de apărare. Cum vedeți remediul acestei grave stări de lucruri, stimată domnule profesor?

- Pentru un răspuns concludent, trebuie să mergem la cauzele acestui fenomen complex, iar cauzele vizează atât factori cosmici, cât mai ales influența omului. Retrospectiv vorbind, cronicile semnaleză o serie de perioade de secetă și de foamete, nu doar în România, ci și în alte părți ale globului, ceea ce arată că există un ciclu în apariția fenomenului de secetă. Una din cauze rezidă în activitatea soarelui; în anumite perioade de intensificare a activității sale, el accentuează și fenomenele de secetă. Alte cauze țin direct de acțiunea omului. Despăduririle, bunăoară, reprezintă un prim factor al modificării climatului.

- Care este aria noastră geografică cea mai expusă fenomenului de degradare a solului?

- La noi, deșertificarea se manifestă cu deosebire în Câmpia Română, în partea cea mai de sud a țării (Oltenia, Burnas, Bărgan, Dobrogea, Sudul Moldovei), dar există și zone în Nordul Moldovei și în Centrul Transilvaniei, unde în anumiți ani se manifestă fenomene de secetă. În Câmpia Română, acest fenomen s-a accentuat și prin faptul că pădurile masive, Codrul Vlăsiei, Deliormanul, existente aici până pe la sfârșitul secolului al 18-lea, au fost treptat defrișate și terenurile date agriculturii. Iar asemenea fenomene locale se combină astăzi cu îngrijorătoare realități planetare. După cum se știe, datorită arderii combustibililor fosili și altor materiale, procentul de dioxid de carbon din atmosferă a crescut și se manifestă din ce în ce mai dăunător așa-numitul fenomen de seră (încălzire a atmosferei). Pe de altă parte, micșorarea stratului de ozon, ca urmare tot a activității umane necontrolate de utilizare a unor combinații ai fluorului, duce implicit la subțierea paturii de protecție împotriva razelor ultraviolete și calorice.

- De peste 50 de ani, în România se desfășoară vaste acțiuni de apărare a solului, a climatului, îndeosebi prin plantarea perdelelor forestiere de protecție, în zonele cele mai expuse; la ce proporții s-a ajuns între timp cu aceste lucrări și care este efectul lor astăzi?

- Într-adevăr, încă de la începutul acestui secol, în Sudul Olteniei au fost plantate păduri de salcâm, ca mijloc de apărare împotriva spulberării solului și pentru îmbunătățirea climatului. Efectul lor a fost dintre cele mai benefice. După anul 1955, în Bărgan și în alte zone s-au plantat perdele de protecție contra vânturilor care intensifică evaporarea apei și spulberă solul. Din câte cunoaștem, în Dobrogea, Bărgan, Oltenia, Banat, un a-

real de circa 3 milioane ha. se află sub influența binefăcătoare a acestor păduri de protecție (ca suprafață, acestea ocupă cam 5 la sută din arealul amintit). Numai în Oltenia, pe nisipurile de la Sădova, s-au plantat aproape 100000 ha. de păduri, odată cu punerea la punct a sistemului de irigații din zonă. Din păcate, toate aceste lucrări de împădurire n-au fost conservate, ci, treptat, au fost și încă azi continuă să fie distruse în mare parte. Defrișările se țin lanț, ele au început după anul 1970, sub pretextul extinderii suprafețelor de teren arabil, iar astăzi se extind ilegal, inclusiv asupra masivelor păduroase. Efectul acestor acțiuni nesăbuite este vizibil. Din datele statistice rezultă că, la noi în țară, din 100 de ani, 58 sunt secetoși și uneori foarte secetoși. Mai precis, dintr-o medie de 10 ani, 6 sunt secetoși, 2 ploioși și 2 intermediari. Dar în ultima vreme, tocmai ca urmare a acțiunilor nesăbuite de care vorbeam, ponderea anilor secetoși și foarte secetoși crește.

- Și cum putem preveni această degradare a climatului și a solului din România? Prin refacerea zonelor împădurite? Mai este posibilă această formulă? Sau se impun și alte mijloace?

- Remedierea unei stări de lucruri atât de grave și de complexe reclamă, de regulă, un sistem de măsuri. Acțiunile ca atare se cer corelate într-o viziune unitară și aplicate cu consecvență. În cazul de față, de pildă, refacerea și conservarea zonelor forestiere de protecție sunt foarte importante, dar nu suficiente. Se impune utilizarea pe scară largă a sistemului denumit dryfarming (agricultura în zone secetoase). Ceea ce înseamnă, implicit, efectuarea arăturilor de toamnă care să favorizeze înmagazinarea apei din ploii și zăpezi, grăparea terenului pentru ferirea lui de buruieni și pentru distrugerea succesivă a crustei, folosirea îngrășămintelor organice (gunoii de grajd), utilizarea unei rotații corespunzătoare a plantelor rezistente la secetă sau cu perioade scurte de vegetație ș.a.m.d.

- Irigațiile ce loc își găsesc aici, dacă își mai găsesc cu adevărat un loc, acum, când întreținerea amenajărilor cu acest scop a încetat și, drept urmare, ele au intrat într-o stare iremediabilă de degradare?

- În țara noastră au fost amenajate pentru irigații 3,2 milioane ha. în sisteme mari care folosesc apa din Dunăre și din râurile interioare. Ca urmare a neprotejării acestor sisteme, și mai cu seamă prin aplicarea Legii nr. 18/1991, în ultima vreme aceste sisteme au suferit mari degradări, încât în anul care a trecut, irigațiile s-au efectuat doar pe aproape 1 milion de hectare. Pentru anul 1995 sunt prevăzute a fi irigate peste 2 milioane de hectare, iar apoi se preconizează să fie pus în funcțiune întreg sistemul. Nu va fi ușor, între altele și pentru că statul suportă toate cheltuielile de aducere a apei până la hidrantul din care se pompează pentru irigare culturilor. Nu va fi ușor, dar acțiunea ca atare trebuie înfăptuită, ea fiind indispensabilă pentru obținerea de recolte superioare. Cum, de altminteri, este nevoie și de crea-

rea unor soiuri rezistente la secetă și la alte intemperii. Toate aceste măsuri se află incluse într-un plan mai larg de cercetări pentru combaterea degradării solului și climei.

- În această acțiune, ce loc revine astăzi îngrășămintelor chimice în condițiile când, se știe, de pe urma întrebuințării lor adeseori abuzive, efectul a fost invers decât cel scontat?

- Ceea ce nu înseamnă că vina o poartă îngrășămintele chimice. Utilizarea lor corectă face parte din formula oricărei agriculturi moderne. Cu atât mai mult în cazul țării noastre care are circa 300 mii de hectare terenuri nisipoase, o suprafață egală de sărături, plus o mare suprafață de soluri podzolice, soluri acide. Un argument și mai important în favoarea îngrășămintelor chimice este cel economic: țara noastră are 10 combinate chimice cu o capacitate de 4,5 milioane tone anual și care azi produc doar 400

mii de tone pe an. Refacerea acestui potențial industrial este absolut necesar atât pentru satisfacerea nevoilor interne, cât și pentru export.

- Din păcate, nu este singura regresivă în plan economic și tehnic din ultimii ani.

- Și tocmai de aceea fiecare caz în parte reclamă o sporită atenție. M-aș referi în mod deosebit la fenomenul de eroziune. Înainte de anul 1990, aveam 2,2 milioane de hectare amenajate cu lucrări antierozionale. Între timp, cum în Legea fondului funciar se specifică posibilitatea obținerii pământului în amplasamentele lui inițiale, curbele de nivel cu amenajările antierozionale n-au mai fost respectate, pământul a fost luat "din deal în vale" și în felul acesta procesul erozional s-a intensificat. Astăzi, ca și odinioară, aproximativ 5 milioane de hectare sunt expuse eroziunii și dacă nu se vor lua măsuri de preîntâmpinare, situația va deveni tragică.

- Să sperăm că nu se va ajunge aici.

- Să sperăm. Dar această speranță este legată de înțelegerea adevărului că viitorul României depinde mult și de protejarea solului.

■ Mihai IORDĂNESCU

## ROMÂNIA și migrația forței de muncă

În ultimele 6 decenii, în România s-a manifestat un proces intens de migrație internă a populației, datorită, în principal, factorilor economici și, în mod deosebit, dezvoltării industriei. Astfel, potrivit recensămintelor, ponderea populației urbane a evoluat de la 21,4% în 1930, la 54,3% în 1992. Ca urmare, în această perioadă, populația urbană a crescut de la 3,0 milioane la 12,4 milioane locuitori. Migrația internă s-a accentuat în mod deosebit în 1990, când, datorită liberalizării intrării în marile orașe ale țării și din dorința multora de a găsi posibilități mai bune de câștig, aproape 700000 persoane au intrat în mediul urban. Ulterior, această cifră s-a redus la aproape 200000. Atrage atenția faptul că circa 85% din totalul celor sosiți în localitățile urbane, în perioada 1990-1992, au fost în vârstă de până la 40 ani. Continuarea acestui fenomen, care în anumite limite este un proces normal, ridică însă numeroase probleme economice și sociale ce se cer soluționate, cu deosebire cele ale locuințelor și locurilor de muncă.

### COTE ÎNALTE ALE MIGRAȚIEI EXTERNE

Migrația internă, ca, de altfel, și cea externă, trebuie să fie analizată în contextul perioadei complexe de tranziție spre economia de piață parcurse de România și, mai ales, al costurilor sociale ridicate pe care le suportă imensa majoritate a populației. Astfel, în condițiile în care produsul intern brut, în 1993, a reprezentat 71,8% față de 1989, iar producția industrială și investițiile, în aceeași perioadă, s-au redus la 51,6%, respectiv 45,6%, față de același an, moneda națională s-a devalorizat de la cca. 17 lei/\$, în 1989, la cca. 1770 lei/\$ în prezent. Ca urmare, inflația și șomajul s-au amplificat, în proporții nemaiîntâlnite. Potrivit statisticilor oficiale, prețurile de consum au crescut în august 1994, față de octombrie 1990 (data în-

scăzut sensibil atât relativ, cât și ca cifră absolută.

### PIERDERI DE PESTE 1000 MILIARDE LEI!

Migrația externă și posibilitatea de a decide în ce țară să trăiască o persoană fac parte, evident, dintre drepturile omului unanim recunoscute în prezent. Cu toate acestea, țările dezvoltate au ridicat numeroase bariere în calea emigrării în masă, din rațiuni interne de politică economică și socială. Ca urmare, contingentele de emigranți se selectează, într-o anumită măsură, și după criteriile de calificare în anumite profesii. Prin aceasta se explică, de altfel, tendința de creștere sensibilă a ponderii emigranților din România care au studii superioare sau sunt absolvenți de studii liceale și postliceale.

Deși ponderea emigranților în totalul populației este relativ modestă (sub 0,1%), totuși, pierderea unei forțe de muncă calificate și înalt calificate, la vârsta cea mai productivă, are efecte economice negative importante. Dacă se ține seama de migrația externă din ultimii 5 ani; de pierderea de produs intern brut pe persoană activă, de pierderile de investiții efectuate în capitalul uman în învățământul liceal și superior, de pierderile bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale, pierderile totale ale economiei românești se ridică la peste 1000 miliarde lei. Evident, dacă se ține seama de migrația externă ilegală, care alimentează piața neagră a muncii, pierderile sunt mult mai mari.

Pentru combaterea efectelor negative ale migrației externe ar putea fi avute în vedere o serie de soluții, printre care: stoparea declinului economic, inflației și șomajului; ameliorarea nivelului de trai și acordarea unei recunoașteri superioare pentru cadrele calificate și înalt calificate atât din punct de vedere material, cât și social; stimularea atragerii capitalului străin în România, inclusiv prin privatizarea societăților comerciale cu capital de stat, în scopul dezvoltării tehnologice, asigurării piețelor de desfacere și creării de noi locuri de muncă; elaborarea unui plan coerent de dezvoltare economică pe termen mediu și lung, bazat pe pârghiile economice și financiare, care să permită folosirea rațională și eficientă a resurselor țării, sporirea nivelului de trai încât să ofere opiniei publice și posibilitatea de a aprecia modul de îndeplinire a angajamentelor guvernamentale; organizarea, cu sprijinul organismelor de stat, a migrației externe a forței de muncă, inclusiv a cadrelor universitare, asigurându-se ocuparea acestora în străinătate potrivit pregătirii și obținerea drepturilor salariale aferente, pe baze contractuale; creșterea numărului de muncitori la specializare, a numărului de studenți și de doctoranzi în străinătate, ținându-se seama că aceasta reprezintă cea mai puțin costisitoare formă de transfer al tehnologiilor moderne; țările primitoare de cadre calificate și înalt calificate prin emigrație să recunoască datorită lor morală față de țările din care se emigrează, care ar putea fi onorată prin ajutorarea acestor țări în efectuarea de investiții pentru crearea de noi locuri de muncă și pentru revitalizarea bazei lor științifice și a învățământului superior; asigurarea de șanse egale pentru toți cetățenii țării, indiferent de sex, vârstă, naționalitate sau rasă, și combaterea oricăror manifestări de șovinism, rasism, totalitarism ș.a.

■ Dr. Iosif BATI, Institutul de Cercetare în domeniul Muncii și Protecției Sociale

# TENDINȚE NOI ÎN POLITICA SFERELOR DE INFLUENȚĂ

- Dezbateri organizată  
de Consiliul de Relații Internaționale  
al Fundației  
"România de Măine"

Consiliul de Relații Internaționale al Fundației "România de Măine" a organizat o dezbateri pe tema "Tendințe noi în politica sferelor de influență", la care au participat cadre didactice de la Universitatea "Spiru Haret", cercetători științifici în domeniul relațiilor internaționale, studenți. Publicăm, în acest număr, într-o formă prescurtată, intervențiile la dezbateri ale: prof. dr. **CONSTANTIN VLAD**, director al Institutului Român de Studii asupra Japoniei, din cadrul Fundației, prof. dr. **MIRCEA NICOLAESCU**, președinte al Consiliului de Relații Internaționale din cadrul Fundației "România de Măine", ambasador **VASILE ȘANDRU**, dr. **TRAIAN GROZEA**, dr. **CORNELIU SOARE**.

## De la legitima zonă de interese la tentația dominării totale

Prof. dr. Constantin VLAD

Adâncirea problematicii privind sferile de influență ar avea de câștigat printr-o anumită extindere și completare tematică; în acest sens, cred că ar trebui operat cu următoarele concepte: **interese ale statelor** (sau grupurilor de state), **zone de interes**, **sferă de influență**.

În fapt, ceea ce se numește viață internațională, relații și structuri internaționale rezultă dintr-o proiecție a intereselor naționale ale statelor sau a intereselor unor grupuri de state în exteriorul granițelor acestora. Într-un astfel de sens, foarte larg, orice stat are anumite **interese** în afara propriului teritoriu - economice, politice, politico-strategice (deci, inclusiv militare), culturale etc. Asemenea interese se localizează adesea în regiuni vecine, dar ele se pot găsi și la distanțe apreciabile, aceasta fiind, de pildă, situația intereselor de ordin comercial.

Uneori, în cazul unor puteri zonale, continentale, chiar globale, interesele în anumite regiuni se particularizează ca importanță, iar politica menită să le promoveze devine în aceste regiuni mai articulată și de perspectivă. În asemenea cazuri, proiecțiile de interese în exterior dau naștere, în practica relațiilor internaționale, la ceea ce am numi **zone de interes**. Astfel de concentrații de interese localizate geografic sunt, de obicei, promovate de statele în cauză în limitele principiilor dreptului internațional și în virtutea capacității respectivelor state de a le proteja prin puterea lor și prin statutul lor internațional. Cu condiția respectării principiilor de drept și relații internaționale, în astfel de zone de interes se pot dezvolta raporturi normale între statele din interiorul zonei și statul sau statele exterioare acesteia, care se consideră îndreptățite să aibă și să urmărească realizarea unor interese specifice în zona respectivă. În astfel de situații, statele din interiorul zonei pot fi și se pot manifesta ca entități independente în politica lor internă și externă, luând în considerare, în această politică, din propria inițiativă, așteptările puterilor străine, devenite pentru ele parteneri

preferați și, eventual, privilegiați.

**Sfera de influență** pornește tot de la existența unor interese, să spunem, speciale ale unui stat sau grup de state într-o anumită regiune, dar merge mai departe și se realizează, într-o serie de privințe, prin alte mijloace decât zona de interes. De obicei, sfera de influență înlocuiește relațiile bazate pe principiile dreptului internațional prin raporturi clientelare între statele din zonă și marea sau marile puteri din afara acesteia, mergând până la recunoașterea dreptului la ingerință al acestora din urmă în politica internă și cea externă a primelor. În cazul sferei de influență, locul partenerului preferat este luat de puterea dominantă, hegemonică. De asemenea, raporturile de putere se modifică în sensul că statul sau statele dominante se comportă deschis față de zona respectivă, ca și față de propria sferă de influență, uneori aceasta fiind recunoscută ca atare prin acorduri formale - vezi, de pildă, Yalta. Ele emit pretenții la o influență exclusivă în zonă, mergând până la forme nedismulate de eliminare a altor puteri din procesele ce au loc în spațiul acesteia.

Încetarea Yaltei și a moștenirii ei nu înseamnă nicidecum dispariția competiției, de fapt, a competițiilor, care privesc condiția și dezvoltarea țărilor din Europa Centrală și de Est. Aceste competiții se desfășoară în procesul de reasezare a raporturilor de putere pe continent, inclusiv în partea sa centrală și de răsărit. Tocmai în acest proces se redefinesc interesele statelor, atât ale celor din regiune, cât și ale unora din afara acesteia față de problemele regiunii respective, se refac hărțile - de obicei nepublice - ale zonelor de interes, se trasează noi aliniamente de pe care se desfășoară ceea ce este deja sau poate deveni luptă pentru sferă de influență.

În acest context se înscriu, de pildă, interesele în regiune ale unor puteri de rang european: Germania, Franța, Italia, Marea Britanie, care, pe fundalul politicii UE și NATO, își promovează propriile interese față de țările est și central-europene, adesea într-un spirit de

competiție, urmăresc să cucerească poziții în noile democrații, aflate într-o foarte dificilă tranziție.

Ar fi hazardat să se considere că încetarea "războiului rece" ar fi eliminat orice componentă Est-Vest, distinctă și specifică, în raporturile intereuropene. O astfel de componentă este, după părerea mea, reală și ea se concretizează, în principal, în raporturile dintre S.U.A. și Europa Occidentală, pe de o parte, și Rusia, pe de altă parte. Iar terenul unei potențiale dispute Est-Vest rămâne chiar Europa Centrală și de Răsărit. Tocmai pe fondul unor astfel de confruntări de interese s-au manifestat, în ultimii ani, tendințele de revizuire a reglementărilor stabilite prin tratatele de la Versailles, a avut loc destrămarea unor state multinaționale constituite după primul război mondial - Cehoslovacia, Iugoslavia -, au renăscut vechi orientări iredentiste, mai ales maghiare - toate acestea afectând procesul statornicirii noilor echilibre de putere în zonă, creând reale pericole pentru pace și stabilitate.

Pot fi considerate toate asemenea focalizări de interese încercări de a stabili sferă de influență în partea centrală și de răsărit a continentului? Personal, nu cred. Și tocmai aici apare valoarea euristica a conceptului zonă de interes. Astfel, relațiile dintre țările nordice și statele baltice nu sunt în nici un caz relații specifice unei sfere de influență. Nici raporturile dintre Germania și Polonia, Cehia, Ungaria etc. nu sunt expresii ale unei sfere de influență germane propriu-zise în Europa Centrală și de Est. Cu atât mai puțin raporturile Franței, Marii Britanii, Italiei cu țările est și central-europene sunt caracteristice sferelor de influență. Pentru toate aceste state, în fapt, Europa Centrală și de Răsărit, în ansamblu, sau subregiuni ale acesteia reprezintă zone de interes în înțelesul dat mai sus acestui termen. În ceea ce privește Rusia, ar fi, desigur, nerealist să se ignore că ea are interese proprii în această parte a continentului. Problema este că n-ar trebui acceptat ca aceste interese să fie folosite pentru instaurarea unei sfere de influență rusească reînnoite în regiune. Or, încercările Rusiei de a împiedica țările central și est-europene de a cere admiterea lor în NATO nu reprezintă nimic altceva decât o tentativă de statornicire a unei astfel de sfere de influență. Cu anumite particularități, ideea "străinătății apropiate" exprimă aceeași tendință.

Relația dintre zona de interes și sfera de influență include și posibilitatea transformării primei în cea de-a doua. În genere, cred că pe continent, puterile care, după încetarea "războiului rece", pot aspira la constituirea unor sfere de influență proprii în

Europa Centrală și de Răsărit - aici mă refer la state individuale și nu la alianțe - sunt Rusia și Germania. Despre prima am arătat unele elemente mai sus. În ceea ce privește Germania, integrarea ei în structurile europene și euro-atlantice se poate dovedi un antidot eficace față de o reînviere a naționalismului agresiv german. Dar această integrare lasă suficient câmp de manifestare a Germaniei reunificate spre Est și Sud-Est. Și nimeni nu poate spune astăzi dacă, mai ales pe termen mediu și lung, respectiva manifestare se va limita la o inofensivă zonă de interes sau va genera tendințe spre constituirea uneia sau unor sfere de influență germane în întreaga Europă Centrală și de Est sau în subzone ale acesteia.

Din acest context general de-

curge și situația României, care este obiect al tuturor confruntărilor de interese în zonă. Aceasta, în condiții când România este "o insulă a latinității într-o mare slavă", când efectele Pactului Ribbentrop-Molotov, din 1939, n-au încetat pentru România. Drept urmare, harta politică a Europei cuprinde două state suverane românești, iar Republica Moldova este singurul stat european pe teritoriul căruia continuă să se afle trupe rusești. În plus, România se situează între cele două zone de conflict - spațiile fostei U.R.S.S. și cele ale fostei Iugoslavii. În zonă, după cum se știe, problema minorităților naționale a fost și continuă să fie un factor de instabilitate, nu de puține ori, ea constituind pre-texte pentru orientările spre revizuirea tratatelor de la Versailles.

## Reînvie politica de mare putere

Prof. dr. Mircea NICOLAESCU

Ipostază crucială a vieții internaționale, politica zonelor de influență se face simțită, mai voalat sau mai direct, și în reasezarea relațiilor intereuropene după încheierea "războiului rece". În mod firesc, politica statelor este promovată întotdeauna în numele "interesului național", însă ea se desfășoară sub impactul puterii fiecărei entități statale de a și-l promova, uneori chiar în numele statutului de "mare putere" pe care și-l atribuie unii dintre "actorii" vieții internaționale. În prezent este vorba, ca de obicei în momentele de mari prefaceri social-politice, și de strădania statelor, firească până la un anumit moment, de a ocupa un loc cât mai avantajos în noua arhitectură europeană, ca obiectiv al interesului național.

Clarificarea acestei probleme are, pentru țara noastră, o deosebită semnificație, izvorând din cerința de a preveni ca România să devină, așa cum s-a întâmplat în împrejurări asemănătoare, inclusiv în cel de-al doilea război mondial, un simplu obiect de târguială între marile puteri, conform intereselor acestora.

Dezbateri noastre răspunde însă și unei nevoi de clarificare teoretică a conceptelor de bază în lumina noilor cerințe impuse de practica politică. Sunt apreciate, în general, ca firești și legitime, inclusiv din perspectiva dreptului internațional, interesul statelor, "preocuparea" lor pentru

tot ceea ce se întâmplă dincolo de granițele proprii, mai ales în vecinătatea lor, și care, prin mecanismul interdependențelor, ar putea sprijini, perturba ori amenința echilibrul intern ori securitatea națională. Dar nu pot fi nicidecum acceptate unele abordări, chipurile, "impuse" de evoluțiile actuale, care, din capul locului, desconsideră independența și suveranitatea statelor, unitatea lor națională, în numele consacării politico-juridice a unor drepturi speciale ale așa-ziselor țări-mamă în ce privește "protecția" etnicilor de aceeași limbă din "vecinătatea imediată" - cazul rusofonilor rămășiți în afara Federației Ruse - sau care trăiesc în zone mai mult sau mai puțin compacte din alte state - cazul vorbitorilor de limbă maghiară din România, Slovacia și Serbia. Pentru că, în esență, asistăm la reînvierea - sub acoperământul "panslavismului", al "maghiarimii" și "Ungariei mari" ori chiar al "catolicismului misionar", al "ortodoxismului" - a politicii de mare putere, și nu numai de către foste ori actuale mari puteri, a încercărilor de reconstituire a unor zone de dominație, de amestec în treburile interne ale altor state. Pretențiile unor cercuri din Ungaria de a sprijini revendicările liderilor politici ai U.D.M.R. privind "autonomia administrativ-culturală" reprezintă, în esență, o politică de contestare a însăși unității naționale

a României și de creare, pas cu pas, a unor zone scoase de sub jurisdicția statului nostru, cu toate consecințele sale economice și politice.

Se impune și o altă remarcă: nu e vorba de confuzii teoretice ori de dificultăți explicative, de delimitări pe care, în mod inerent, le-ar solicita procesul complex și, mai ales, inedit al transformărilor produse în spațiul central și est-european și cel al fostei Uniuni Sovietice; în fond, este vorba de reinvierea unor interese geostrategice și geoeconomice, care, dezbrăcate de haina confruntării ideologice a "războiului rece", sunt astăzi din nou revigorată, dar forțat și fals echipele în cerințe ce ar izvorî din drepturile omului, drepturi interpretate însă în lumina unei singure ipostaze - cea a apartenenței etnice. Se operează, în acest sens, cu concepte precum "națiunea spirituală", considerată a exista și genera "statalitate", izolat de comunitatea teritorială, economică, se inventează "obligatii speciale" pentru statele pe teritoriul cărora trăiesc și minorități etnice, "îndatorirea" acestora de a ceda din suveranitatea lor națională. Se întreprind aceste acțiuni în contextul precizării rolului organismelor integratoare europene în gestionarea complexelor probleme ale tranziției, ale edificării statului de drept și economiei de piață în fostele state socialiste, încercându-se ca aceste structuri integratoare să recepționeze și să ateste oficial pretențiile la asemenea "zone de interes", "de influență".

Se impune, cred, abordarea acestei probleme în relație cu confruntarea ce are loc pe plan mondial pentru o nouă reaşezare a raportului de forțe între marile puteri cu pretenții și politici globale. Străduințele gestionării situațiilor conflictuale create ori re-activate în Europa, ca și în state asiatică din fosta Uniune Sovietică, după încetarea "războiului relevă atât evidente acțiuni de "mare putere", menite a câștiga poziții pe seama altor parteneri (vezi Germania și conflictele din fosta Iugoslavie), cât și acțiuni ale S.U.A. menite să menajeze pe cât posibil veleitățile de mare putere ale Federației Ruse pe plan nu numai european, dar și mondial, ca o reconfirmare tacită, dar evidentă, a luării în considerare pe mai departe a respectării statutului acesteia de mare putere nucleară.

Cât privește componentele determinante ale politicii zonelor de influență și dominație în contextul european contemporan, este, în primul rând, relevantă folosirea complexă a formelor oarecum clasice: militară, politică, economică, diplomatică și îmbinarea aspectelor bilaterale cu cele multilaterale, prin intermediul organizațiilor internaționale regionale dar și cu vocația mondială, precum ONU (în special Consiliul de Securitate), F.M.I., B.I.R.D., în cadrul cărora atât luarea deciziilor, cât și transpunerea lor în viață se realizează sub influența ori chiar sub presiunea marilor puteri, în condițiile statutului lor special (membri permanenți ai Consiliului de Securitate, ponderea acțiunilor deținute la FMI, BIRD etc. Este de relevat, însă, și recurgerea la forme noi, mai puțin violente ori de constrângere, precum cele juridice (sub pretextul necesității codificării, de exemplu, a "răspunderii statului-mamă" pentru minoritățile consangvine din alte țări) ori etnico-religioase, în fond ideologice. Asemenea acțiuni, ca, de altfel, și cele privind atacarea directă a conceptului de națiune reflectă o agresiune propagandistică destinată a camufla o puternică revigorare a unor vechi tendințe și politici revanșarde, revizioniste.

## Istoria nu poate fi uitată...

Ambasador Vasile ȘANDRU

Suntem martorii recrudescenței politicii de împărțire a sferelor de influență, inclusiv în Europa, în mod concret în partea sa centrală și de est, eliberată de regimurile totalitare. În ceea ce privește noile state independente din spațiul fostei U.R.S.S., cu excepția țărilor baltice, există destule mărturii ale faptului că puterile occidentale, inclusiv S.U.A., au acceptat încorporarea lor în sfera de influență a Rusiei, recunoscând, în unele cazuri explicit, "dreptul" acesteia de a controla și de a juca rolul de "arbitru" în soluționarea problemelor din spațiul respectiv. În prezent, așa cum s-a arătat și aici, lupta se duce în jurul țărilor Europei Centrale, principalii protagoniști fiind Rusia și Germania, fără însă a putea subaprecia și alte prezențe, cum este, în primul rând, cea a S.U.A.

În cazul Germaniei și Rusiei, potrivit aprecierilor cuprinse într-un studiu publicat de revista "Mejdunarodnaia Jizni", din Moscova, există atât interese contradictorii, tendințe de a se extinde influența uneia pe seama celeilalte, cât și interese de acțiune în comun, în special în domeniul economic. În studiul menționat se evocă, bunăoară, "experiența pozitivă" din trecut (fără a se preciza perioada) a colaborării dintre cele două mari puteri în această regiune și se sugerează realizarea în comun a unor proiecte economice, folosind, pe de o parte, tradiția legăturilor economice ale fostei U.R.S.S. cu țările foste membre ale CAER și, pe de altă parte, aportul financiar și tehnologic al Germaniei. Într-un alt studiu, publicat de aceeași revistă, se atrage atenția, pe un ton alarmist, asupra faptului că, după destrămarea URSS, în Europa Centrală pătrund Statele Unite ale Americii, în dauna influenței tradiționale a Rusiei. În unele studii recente ale unor politologi occidentali se vorbește și despre perspectiva împărțirii Europei între "trei imperii", cu centrele în Uniunea Europeană, la Moscova și la Ankara, reeditându-se, într-un fel, vechile stări de lucruri din secolele trecute.

Cred că este foarte importantă ideea enunțată aici privind căile de contracarare a tendințelor de împărțire a sferelor de influență, atitudinea țărilor vizate ca obiecte ale acestei împărțiri. Experiența trăită de țările Europei Centrale după primul război mondial și până în prezent furnizează destule învățăminte acestor state pentru ca ele să caute căile adecvate de apărare a suveranității și independenței lor naționale, a intereselor naționale legitime și pentru a-și asigura o colaborare reciproc avantajoasă, pe bază de egalitate, inclusiv cu puterile din afara regiunii.

Situația internațională actuală, dispariția regimurilor totalitare și transformările democratice în curs în țările foste socialiste, sistemul de organizații și organisme internaționale creează condiții mai favorabile pentru ca statele mici și mijlocii să-și poată apăra interesele legitime și afirma dreptul la relații bazate pe egalitate cu celelalte state, indiferent de mărimea lor. Problema se pune dacă fiecare stat din Europa Centrală are capacitatea și mândrețea voință necesară pentru o

astfel de politică, în măsură să bazeze căile pe care se încearcă reducerea lor la starea de monedă de schimb. Iar arsenalul protagoniștilor sferelor de influență este extrem de bogat și variat: de la exploatarea servilismului (interesat) al unor cercuri interne, din țările vizate, la o amplă diversitate de instrumente de presiuni

## ... și Yalta cu atât mai puțin

Dr. Traian GROZEA

Operându-se cu conceptele "zonă de influență" și "zonă de interes", o schemă destul de generală a Europei ar prezenta următoarele aspecte:

Există o "zonă de influență" clar conturată - zona N.A.T.O., care include 17 state situate în Vestul Europei și în Sud-Estul continentului. Zona prezintă unele particularități dintre care mai marcante par a fi:

a) O distribuție inegală a influenței liderului zonei, S.U.A., în cadrul acesteia; două țări, Franța și Spania, nu participă la organismele militare integrate ale Alianței iar, din punct de vedere politic, Parisul manifestă, destul de ostentativ și de frecvent, poziții proprii. b) În același timp, Germania are o deosebită ascensiune economică, ceea ce îi conferă un statut de putere superior, statut care se resimte în afara zonei N.A.T.O., dar care, în special după dobândirea calității de membru permanent al Consiliului de Securitate, ar putea să se manifeste puternic și în interiorul N.A.T.O. Am putea avea astfel un puternic și vizibil pol de putere european, ale cărui evoluții și raporturi cu celelalte state, inclusiv S.U.A., să capete cele mai neașteptate configurații. c) Evident, în cadrul N.A.T.O., se produc o serie de evoluții determinate de noile condiții internaționale, dar una din ele, poate cea mai paradoxală, se referă la extinderea zonei Alianței. Elementul de paradox constă în faptul că inițiativa extinderii zonei nu aparține, cel puțin în mod manifest, liderului Alianței, ci fostelor țări membre ale Tratatului de la Varșovia, care doresc să intre sub umbrela N.A.T.O.

O altă zonă de influență o constituie spațiul statelor care alcătuiesc Comunitatea Statelor Independente (C.S.I.). Rusia își reafirmă aici cu vigoare statutul de mare putere, cât și voința de a nu admite ingerințe în spațiul C.S.I., cu atât mai mult, cu cât ea este confruntată cu tendințe centrifuge atât în zona europeană (Ucraina), cât și în cea asiatică.

Între aceste zone de influență sunt situate mai multe "zone de interes", constituite, după părerea mea, din statele Europei Centrale și de Est. Una din ele, de substanță primordială economică, este cea a Germaniei, care își întinde raza de acțiune până în Rusia. În spațiul amintit se manifestă și se confruntă interese diverse dar, unele, și foarte acute. De exemplu, unul din interesele afirmate foarte apăsător de Rusia este acela ca fostele membre ale Tratatului de la Varșovia să nu devină membre ale N.A.T.O., ceea ce contravine

economice, politice și militare. Unei țări singure îi este greu, chiar imposibil, să reziste unor astfel de presiuni, atunci când soarta ei a fost decisă în cancelariile marilor puteri. München 1938, Moscova 1939, Yalta 1945 sunt numai câteva dintre momentele istoriei contemporane care ilustrează în mod tragic arbitrarul celor mari și incapacitatea celor mici de a i se opune.

Vor permite, oare, țările Europei Centrale repetarea, desigur în alte forme, adaptate situației actuale, a tentativelor de transformare din nou a acestei regiuni într-un teren de luptă pentru sfere de influență sau ele vor căuta, fiecare prin mijloace proprii, și, împreună, printr-o colaborare bazată pe interesul vital comun, să-și păstreze neștirbite identitatea și

dreptul la afirmarea propriei suveranități, să zădărnicească aceste tentative?

Experiența unor țări ca România, Polonia, Cehia, Țările Baltice ș.a. îndeamnă tocmai la o astfel de colaborare. Fără a prejudicia opțiunea acestor țări de integrare în structurile euroatlantice, ele pot dezvolta o colaborare reciprocă bi și multilaterală, favorizată de vecinătatea geografică în plan politic, economic, cultural, umanitar, științific și tehnologic, care să le asigure libertatea deplină de mișcare și transformarea Europei Centrale într-o zonă a unor state democratice, independente și prospere, deschise colaborării pe bază de egalitate cu toate statele lumii.

tuie fie o admitere selectivă a noilor candidate la N.A.T.O., fie tergiversarea generală a aderării lor, fie...

O zonă de interes specifică o reprezintă Balcanii și, în special, spațiul fostei Iugoslavii. Aici s-au manifestat, evident, interesele economice și de altă natură ale Germaniei, una din cele mai grăbite susținătoare ale dezmembrării fostei Iugoslavii, iar acum, pe fondul conflictului armat existent, se desfășoară și o luptă de influență; principalii protagoniști sunt N.A.T.O. (respectiv, S.U.A.) și Rusia. Se poate aprecia că scopul urmărit depășește consolidarea unui anumit interes, că se dorește chiar instituirea unei anumite influențe.

## În relațiile internaționale - democrația celui mai puternic

Dr. Corneliu SOARE

Aș dori să mă refer și eu la unele aspecte de ordin conceptual. Astfel, folosim noțiunea de "zonă de influență", dar și pe cea de "luptă pentru zonele de influență". Între ele există, firește, asemănări, dar și deosebiri, atât în ceea ce privește conținutul, metodele utilizate, cât și consecințele pe multiple planuri. Lupta pentru zone de influență include nu numai acțiunile întreprinse pentru cucerirea și menținerea acestora, ci și pe cele vizând transformarea, redistribuirea, reîmpărțirea sau reorientarea lor, care, în anumite împrejurări, pot căpăta forme foarte dure. Viața arată că situația unei țări în zona de influență a unei mari puteri sau a unei grupări de state nu este niciodată imuabilă. Mai devreme sau mai târziu apar schimbări în raportul de forțe dintre marile puteri, ca și în evoluția internă a țărilor în cauză, care determină noi confruntări, reaşezări și restructurări ale sferelor de influență.

Un aspect important este și acela al factorilor implicați în politica sferelor de influență - economici, tehnico-științifici, militari, culturali și de altă natură, care determină potențialul marilor puteri în relațiile lor reciproce, precum și în relațiile lor cu țările mici și mai slabe. Între acești factori există o corelație necesară, dar pot apărea și decalaje, neconcordanțe, cu efecte sensibile în plan politic și strategic. În prezent, după cum o arată și evenimentele în curs, se poate aprecia că numai S.U.A. reprezintă o superputere posesoare a unei forțe economice, tehnico-științifice și militare bine echilibrate, fapt ce îi permite să utilizeze concomitent acești factori și să intervină activ pentru promovarea intereselor sale în orice zonă a globului. Germania și Ja-

ponia au o mare putere economică și financiară, care, în perspectivă, le-ar permite să joace un rol activ în politica zonelor de influență, dar potențialul lor militar este redus în comparație, de exemplu, cu cel al Rusiei. Această din urmă păstrează încă o forță militară considerabilă, nucleară și convențională, dar, din punct de vedere economic, înregistrează o slăbire accentuată.

Nu trebuie omis nici rolul factorului cultural în abordarea acestei teme. Evenimentele din ultima vreme atestă o creștere a ponderii utilizării valorilor culturii și civilizației, inclusiv a celor legate de limbă, religie și tradiții etnice, în relațiile internaționale și în politica sferelor de influență. Într-un studiu recent al americanului Samuel Huntington se susține chiar că marile conflicte ale viitorului nu vor fi între state, ci între civilizații. De remarcat că, în această optică, geografia politică a lumii ar trebui să înregistreze dezmembrarea multor state naționale și refacerea, pe criteriul "marilor civilizații" (occidentală, slav-ortodoxă, islamică etc.), a frontierelor unor imperii demult apuse!

Referindu-ne la politica zonelor de influență în condițiile actuale, cred că se cuvine să luăm în discuție și atitudinea statelor care fac obiectul acestei politici, orientarea, comportamentul și posibilitățile lor de acțiune. Astăzi, este necesar și posibil ca aceste state să nu mai fie considerate obiect al unei politici vetuste, de ingerință și dominație, ci subiect al promovării unor relații internaționale bazate pe principii democratice, pe colaborare și avantaje reciproce, pe respectarea independenței și suveranității naționale.

(Continuare în pag. 6)

Tranziția din perspectiva intereselor naționale

# Conștiința ordinii de drept

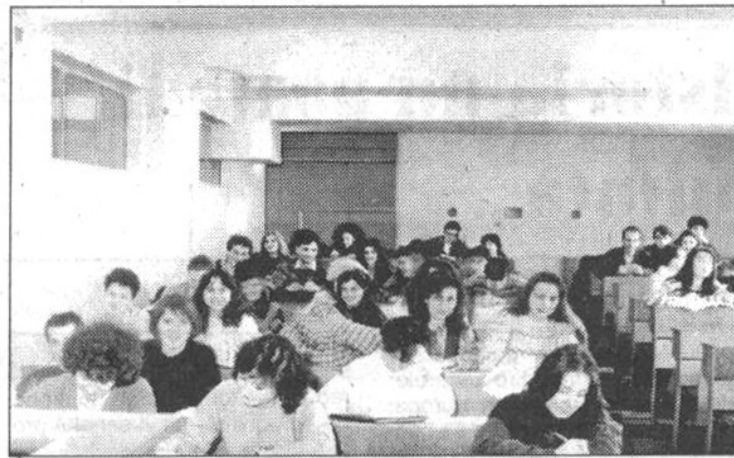
(Continuare din pag. 1)

Opinia publică, în proporții largi, este călăuzită de conștiința că legea fundamentală a țării, Constituția, larg aprobată prin referendum, a pus temelia unei reale și expresive democrații, a statului român de drept, pentru a căror afirmare este însă nevoie de noi și noi eforturi concertate. În raport cu o asemenea conștiință și pornind de la aspirațiile maselor populare pentru așezarea temeinică a dreptății, a legii, se poate spune că, așa cum scria Hegel în *Principiile filozofiei dreptului*, "fiecare popor își are constituția care i se potrivește și care i se cuvine".

Din păcate, între principiile constituționale și practica social-economică există încă discrepanțe, ordinea de drept nefiind respectată, în destule cazuri, de către funcționari publici, uneori chiar de către cei care dețin anumite răspunderi în gestiunea proprietății publice, de stat sau în organisme ale administrației, în cadrul unor structuri judecătorești. Mult discutatul fenomen al corupției este înlesnit tocmai de o asemenea "stare de spirit", de toleranța cu care sunt privite unele fapte ce aduc atingere intereselor generale. De aceea, așteptările opiniei publice pentru

actualul stadiu de dezvoltare a țării se concentrează asupra legalității, asupra capacității și consecvenței cu care statul de drept - organismele sale de specialitate - veghează asupra necesarului echilibrului dintre drepturi și îndatoriri. Este astfel evident că, pentru interesele naționale și viitorul țării, dincolo de opțiunile și orientările politice, diverse și contradictorii între ele, are o însemnătate esențială preocuparea pentru ca la toate palierele vieții sociale și în toate domeniile să se întroneze respectul riguros al legii, ca semn al drumului către normalitate, către civilizația liber-tății.

Când acționează forța dreptului, a legilor, opinia publică devine - așa cum este de dorit - un factor activ împotriva exceselor, a abuzului și anarhiei. Fără îndoială că este o cerință elementară a democrației ca factorii de putere să aprobe ordinea publică. Nu întâmplător analiști occidentali de prestigiu susțin că, mai presus de toate drepturile fundamentale, apărarea ordinii publice constituie una din regulile de aur ale unui sistem democratic. Altfel spus, conștiința publică a ordinii de drept este o coordonată sau componentă a conștiinței intereselor naționale.



La Facultatea de Medicină a Universității "Spiru Haret"

Note de lectură

## Paradoxurile în dinamica lumii actuale

Lucrări teoretice de certă valoare științifică ale unor prestigioși cercetători contemporani occidentali și români situează în prim-planul analizelor conceptele de **contradicție** și de **paradox** în descifrarea dinamicii lumii actuale. În acest context, atrag atenția cititorului român cartea, apărută anul trecut, a renumitului futurolog și specialist în probleme globale, **John Naisbitt, Global Paradox** (New York, 1994) sau aceea a politologului român, **Paul Dimitriu, Paradoxurile politice**, apărută recent în Editura Didactică și Pedagogică, despre care revista "Opinia națională" a relatat pe larg într-unul din numerele sale.

Lucrările anterioare ale cercetătorului american John Naisbitt - **Megatrends și Megatrends 2000** - au fost traduse și în limba română, aceasta fiind o dovadă în plus a interesului pentru valoarea conținutului lor. Noua lui apariție editorială, care reprezintă un eveniment științific, stărnește interes și din perspectiva atenției ce o acordă paradoxurilor lumii de astăzi. Cu doi ani în urmă, apărea la Paris, de asemenea, cartea specialistului în managementul organizațiilor, **Hervé Sérieyx, Le Bing Bang des Organisations** (Calmann Lévy, 1993), axată și ea pe analiza contradicțiilor și paradoxurilor, nu numai la nivel planetar, ci și sub aspectul structural intern al societăților actuale.

Paradoxul este aserțiunea ce stabilește o corelație între doi termeni diametral opuși, corelație ce pare nu numai contradictorie, ci și absurdă, dar totuși validă. În definierea propusă de John Naisbitt, paradoxul constituie un instrument forte și fundamental de înțelegere a erei în care a intrat omenirea. Principalul paradox al lumii actuale în domeniul economic este formulat de autorul american în felul următor: cu cât este mai extinsă economia mondială, cu atât mai importanți sunt actorii ei mai mici. Un astfel de paradox este înscris de autor ca subtitlu la cartea sa. Cu alte cuvinte, cu cât mai deschisă și mai interactivă devine economia

mondială, formând o piață unică, cu atât mai importante sunt companiile mici și mijlocii, "mai marele" fiind ineficient, costisitor, inflexibil și generând birocrație.

Un alt paradox exprimă, după Naisbitt, raportul dintre universal și ceea ce el numește tribal: Cu cât devenim mai universali, cu atât mai tribal acționăm, adică mai izolat parcă de lume. Mai întâi, prin piața unică și, apoi, prin telecomunicații, luând cunoștință aproape simultan de producerea evenimentelor; popoarele sunt conectate între ele. Ca rezultat, "oricine poate lua cunoștință și vedea ce se întâmplă oriunde în lume". John Naisbitt crede, însă, că, pe măsură ce se extinde democrația în lume, sporește numărul țărilor planetei, care, în opinia sa, va atinge cifra de o mie în viitor. Prin aceasta s-ar stimula comportamentul tribal și conflictele locale. În viziunea sa, tribalismul ar consta în fidelitatea oamenilor față de etnicitate, limba, religia și cultura etnicilor care - crede el - stimulează, din păcate, purificarea și represiunea pe astfel de considerente. Naisbitt dorește să diferențieze **tribalismul de naționalism**, acesta din urmă fiind considerat a consta în importanța mai mare acordată statului - națiune și intereselor sale, în raport cu interesele internaționale și ale individului. **Conceptul de tribal**, la care se referă Naisbitt, rămâne însă și el destul de obscur, foarte neclar, nedefinit de autor. Mai potrivit pentru exprimarea unui asemenea paradox mi s-ar fi părut termenul de **național**, raportat la cel de **mondial** sau de **universal**. Cercetătorul american - ca și cel francez, **Hervé Sérieyx**, în cartea amintită - cade în eroarea de a socoti statul-națiune "în declin" și "depășit" astăzi. De altfel, autorul se contrazice prin alte considerații ale sale. Astfel, el previzionează că dorința Uniunii Europene de a se adopta o monedă unică nu se va realiza nici până la sfârșitul acestui secol și nici mult după aceea, tocmai pentru că banii actuali au imprimat simbolurile naționale, eroii

națiunilor respective, semn al identității lor naționale. Chiar "Maas-tricht"-ul, crede el, va rămâne încă o vreme îndelungată o utopie, întrucât "toate popoarele lumii își afirmă independența, suveranitatea și specificitatea lor". Evident, asemenea opinii nu se mai circumscriu ideii sale a "morții" statului - națiune.

Cartea lui Hervé Sérieyx, menționată mai sus, lărgeste și ea cadrul de analiză a societății contemporane pe baza contradicțiilor și paradoxurilor ei, completând-o, parcă, pe cea a lui Naisbitt; ea consideră, de asemenea, că mondializarea schimburilor economice ar avea ca revers "babilonizarea" politică a lumii, renașterea particularismelor și identităților naționale sau a ceea ce autorul numește "balcanizarea valorilor". Multiplicarea interdependențelor la nivel mondial are și ea ca revers faptul că trăim într-o lume tot mai haotică. Alte situații paradoxale, după opinia acestui autor, sunt: creșterea cheltuielilor de școlarizare și sporirea analfabetismului în țările dezvoltate; ritmul tot mai intens al schimbărilor și lentoarea organizațiilor, "vâscozitatea" lor; din ce în ce mai informați, fiind, suntem, însă, din ce în ce mai pândiți de catastrofe și rupturi neprevăzute. Am putea, desigur, continua enumerarea și a altor situații actuale paradoxale. În același sens, Hervé Sérieyx relevă, totodată, caracterul paradoxal al democrației, care-i dezvoltă neputința în fața asalturilor mafiei, traficului de stupefiante și, vom adăuga noi, a corupției, ce a devenit un flagel mondial.

Deosebit de instructivă ni se pare, în acest context, prin congruența paradoxurilor semnalate, cartea menționată a lui Paul Dimitriu. Un paradox amintit de politologul român este, pe plan internațional, acela că depășirea epocii "războiului rece" nu a adus, deocamdată, securitate și siguranță popoarelor, nu a condus la eliminarea războiului și a amenințărilor lui. Dimpotrivă, **noua ordine seamănă mai curând cu o nouă dezordine mondială**.

Ideea paradoxurilor străbate ca un fir roșu și cartea lui Yves-Marie Lulan, **La planète balkanisée** (Hachette, Paris, 1993). Paradoxul vremurilor noastre constă, după opinia acestui autor, în aceea că încheierea perioadei "războiului rece", care era bazată pe echilibrul terorii, n-a adus o nouă ordine, a păcii, ci, dimpotrivă, a marcat începutul unei ere a incertitudinii, a "tuturor pericolelor".

Concluzia cărții este: "Noi nu mergem spre o nouă ordine mondială, ci mai curând spre dezordinea mondială, adică spre o lume confuză, nesigură și cu mult mai periculoasă decât cea pe care am cunoscut-o până acum". Caracteristica de bază a acestei perioade ar fi, în opinia autorului, **balcanizarea planetei**, care conține amenințări mult mai numeroase și grave, unele deja efective, cum este tragedia iugoslavă la granițele noastre. Balcanizarea la nivel mondial este caracterizată, în cartea sus-menționată, "prin irumpia forțelor centripete în interiorul statelor", a naționalismului (îndeosebi cel destructurant), a separatismului și iredentismului, care, combinate cu pericolul proliferării nucleare, sporesc riscurile destabilizării internaționale și instaurării de fapt a dezordinii mondiale. Soluția finală sugerată de autor ar fi "debalcanizarea" planetei. Luând în considerare faptul că și țara noastră este amenințată de asemenea forțe, care vor cu orice preț s-o balcanizeze - în sensul menționat, politic, nu geografic - am spune că marea răspundere a tuturor forțelor politice românești, fără excepție, este aceea de a preîntâmpina un asemenea pericol, în ce privește România, până nu este prea târziu. Orice concesie făcută iredentismului și separatismului ar fi vecină cu trădarea națională, indiferent de considerente electorale sau de orice alt ordin.

Prin conținutul lor, lucrările la care ne-am referit stimulează dezvoltarea teoriei sociale și înțelegerea politologică adecvată a lumii. Într-un climat politic dominat de partizanat îngust, aducerea în dezbatere a ideilor amintite este de natură să zdrucească gândirea rigidă, dogmatică și atitudinile intolerante, refuzul obstinat al consensului în scopul servirii mai presus de orice a interesului național.

■ Prof. dr. Ion FLOREA

## În relațiile internaționale - democrația celui mai puternic

(Continuare din pag. 5)

Firește, într-o situație complicată, generată de interesele și tendințele marilor puteri, ca și de procesele interne ale tranziției, ele trebuie să găsească modalități adecvate de adaptare, dar aceasta nu justifică o atitudine pasivă, fatalistă sau indiferentă.

Nu este însă foarte ușor de aplicat în practică asemenea modalități de acțiune, mai ales în situația țărilor din Centrul și Estul Europei, deoarece o atitudine considerată prea îndrăzneată sau prea independentă este sancționată adesea prin metode dure, mergându-se până la dezmembrarea unor state și aruncarea lor în vârtoarea conflictelor armate. Se folosesc, în acest scop, amplificarea disensiunilor interetnice și confesionale, destabilizarea internă, presiuni economice și financiare, se încurajează forțele separatiste etc. Cazurile Iugoslaviei, Cehoslovaciei, republicilor din Caucaz, Republicii Moldova sunt edificatoare sub acest aspect. Trebuie procedat, deci, cu suficientă prudență, cu mult discernământ, cu o grijă deosebită pentru unitatea națională și pentru apărarea țării, ca și pentru realizarea unei diplomații suptle, pragmatice, inteligente.

Integrarea în structurile europene, capabile de a acționa eficient în direcția păcii, cooperării și securității internaționale, reprezintă una

din căile principale de soluționare a aspirațiilor țărilor din regiunea noastră și de evitare, sau cel puțin de limitare, a consecințelor politicii zonelor de influență. Este un fapt deosebit de pozitiv că România a reușit să depășească starea de izolare internațională și să obțină progrese remarcabile pe linia acestei integrări. De ce aderarea la organisme cum sunt NATO și U.E.O. ne poate crea o perspectivă favorabilă? 1) Pentru că organizațiile respective se bazează pe satisfacerea reciprocă a intereselor și pe repartitia echitabilă a rolurilor, drepturilor și obligațiilor între membrii lor, fapt demonstrat nu prin declarații formale, ci prin rezultatele obținute și prin relațiile existente între statele membre. 2) Pentru că integrarea înseamnă și participare la adoptarea deciziilor politice de importanță majoră, ceea ce ar asigura țării noastre posibilitatea de a-și prezenta și susține punctul de vedere, potrivit intereselor sale legitime. 3) Pentru că România poate aduce o contribuție importantă la realizarea obiectivelor acestor organisme, atât prin valorificarea economică a resurselor din bazinul Dunării și al Mării Negre, prin poziția ei geostrategică, cât și prin acțiunile întreprinse pentru stabilizarea regională, justificând astfel interesul puterilor europene și al altor state pentru ceea ce poate reprezenta aportul țării noastre.

# Să scriem istoria așa cum a fost!

## "Ce-ați făcut în ultimii 5 ani în istoriografie?"

(Continuare din pag. 1)

Rezumându-ne, în cele ce urmează, cu strictețe, doar la domeniul istoriei ajungem, în chip firesc, la întrebarea adresată istoricilor: "Ce-ați făcut în ultimii cinci ani pe acest tărâm?" Puține realizări ar putea etala ei. Doar câteva inițiativă și încercări reușite s-au putut observa în acest interval de timp. Reaua credință a adversarilor mărturisii ai păstrării intacte a memoriei istoriei petrecute atunci, la 23 August 1944, a împiedicat, uneori brutal, exprimarea adevărului, recurgând ei înșiși și "obligându-i" și pe ceilalți la mimarea, în fel și chip, a adevărului. Cât privește prezentarea istoriei celor 45 de ani, care s-au scurs între 1944 și 1989, lucrurile au fost și rămân și mai complicate, existând foarte puține încercări. Timide fiecare dintre ele chiar din start, astfel de încercări de analiză obiectivă nu au depășit, deocamdată, faza unor tratări generale, aluzive, abia deschizătoare de părți pentru investigarea și mai adâncă și mai deschisă. Pușinilor istorici, buni cunoscători ai perioadei și problemelor reale, care s-au pronunțat deja, într-un fel sau altul, li se adaugă însă mereu tot soiul de S.R.L.-iști (citește "savanți" cu răspundere... lipsă sau... limitată), care fabulează și consumă inutil hârtia, aglomerând tarabele și rafturile librărilor cu tot felul de subproduse, menite a deveni efectiv maculatură pe tema istoriei.

În situația creată de absența producției, pe acest tărâm, a istoricilor de marcă ai țării, amatorii de senzații "tari", aduși de valuri în "prim-planul" judecătorilor istoriei mai recente a țării, își fac jocul, continuă să distorsioneze sensurile reale ale zilei de 23 August 1944 și ale deceniilor care i-au urmat. Fără a dovedi nici cel puțin elementare semne de moralitate, astfel de "istorici", apăruiți peste noapte, se "specializează" din mers și oferă producția lor submediocră diverselor edituri-pirat, gazete, reviste și fițuici, care o publică neîntârziat, întâmpinată fiind cu aplauze pe piața de snobi și neștiutori, uneori - din păcate - și de destui oameni onești, induși în eroare, dar cu toată consternarea și uimirea de cei care, în cunoștință deplină de cauză, le citesc cu ușurință gândurile și intențiile răufăcătoare, slujind cauze partizane, interesate, nebănuite de primejdioase și rătăcitoare pentru limpezirea reală a istoriei. A taxa, în definitiv, "perioada socialistă" a României drept o cangrenă purulentă în istoria țării - așa cum încearcă să o facă deschis unii - înseamnă a dovedi dintru început cât de departe sunt ei de cunoașterea și înțelegerea a tot ceea ce s-a petrecut în viața României greu încercate. Pentru toți cei ce se plasează pe astfel de poziții lipsite de respect pentru adevăr, importantă este doar potrivirea cuvintelor, astfel ca să le iasă "schema" ponegririi a tot ce s-a întâmplat în acel interval de timp în viața țării noastre.

Tuturor acestor rătăcitori prin istorie și, mai ales, prin intenția lor de a o și scrie, le-ar fi - credem - foarte folositoare sublinierile făcute de Al. Papiu Ilarian în Prefața la *Istoria românilor din Dacia Superioară* (tom. II, Viena, 1852): "Călcai peste considerațiile personale și mă înarmai cu singura armă cu care te poți înarma în istorie: cu Adevărul. Spre a scrie o istorie adevărată a întâmplărilor din anii din urmă, nu se cer decât ochi sănătoși, studiu în culegerea documentelor, bunăvoință, a-more de adevăr și inimă de a-l spu-

ner". Și, referindu-se apoi la modul în care și-a scris nemuritoarea operă - mai înainte amintită de noi - , continua: "Adevărul fiindu-mi legea supremă și luceafărul întru toate, l-am scris fără sfială și l-am spus amicului și inamicului într-o formă fără părtinire". Acela care se abate de la purul adevăr și scrie istoria "din mână nu merită nici un pret" - conchidea Al. Papiu - Ilarian.

Cât de utile le-ar fi - credem - aceste reflecții, atât de pătrunzătoare, unora dintre aceia ce se abat de la astfel de rigori în interpretarea și scrierea problematicii la care ne referim. Pentru că, în primul rând, metodologic, ei greșesc grav, formulând judecăți globale pentru tot ce s-a întâmplat în viața țării din 1944 până în 1989, cu toate că istoria a cunoscut în cei 45 de ani etape diverse, cu trăsături specifice. Vinovățiile pentru tot ceea ce a produs suferință unora sau altora în acel interval de timp au fost foarte diferite; oricât de mari și de condamnabile, ele nu au fost, totuși, de natură să covârșescă împlinirile românești în cele mai diverse domenii. Doar se cunoaște prea bine, de pildă, că România a fost un permanent șantier de lucru intens, de la un capăt la altul al ei, mai întâi pentru a-și vindica rănilor războiului, apoi, pentru a construi, pentru a construi mereu... Și cine ar putea pune sub semnul întrebării sau nega faptul că s-a construit mult, impresionant de mult? Platforme industriale, întreprinderi, școli, instituții de învățământ superior, știință și cultură, cartiere noi, orașe noi chiar, apoi să nu uităm - Transfăgărășanul, Metroul, Canalul Dunăre-Marea Neagră, salba localităților noi de pe litoralul Mării Negre și câte și mai câte... Acestea toate nu dovedesc nimic, pot fi trecute oare sub tăcere? Constituie toate acestea, oare, opera altcuiva decât a poporului român, edificată cu munca sa, cu sacrificiile sale, cu speranțele sale, cu privațiunile de tot felul pe care a fost obligat să le suporte sau - în unele situații - le-a acceptat conștient?

Și - chiar mai mult decât atât - când, oare, în istoria noastră s-a mai construit atât, când a mai fost mobilizat întreg poporul român la un efort de concepție și de muncă atât de impresionant?

În acel timp istoric, prea bine se știe, țara și-a făurit o intelectualitate a ei, slujitoare reputată a tuturor domeniilor de activitate. Poate, oare, cineva nesocotește acest lucru? Cât de mare este deriva celor care, omițând o astfel de dimensiune (destui dintre ei o fac acum chiar pe disidenți), uită, de fapt, că ei înșiși s-au scolarizat în acei ani, aici, acasă, pentru a ajunge ceea ce se pretind că sunt, specialiști, oameni de cultură, știință, artă etc., iar nivelurile pe care pretind că le-au atins poartă în interiorul lor efectele strădaniilor profesorilor, ale specialiștilor români de aici, de-acasă, ce le-au îndrumat pașii, fără a mai vorbi de investiția materială pe care statul român a făcut-o în ei! Și poate fi, oare, dat uitării faptul că nesfârșite eșaloane de specialiști a pregătit România acelor ani pentru țări de pe toate continentele lumii, care veneau aici, convinși de superioritatea școlii superioare românești, a priorităților pe care le aveam în pregătirea cadrelor - față-n față cu ce se mai întâmpla în lume - în domenii ca: medicină, geologie, industrie petrolieră, arhitectură și în câte alte specialități de vârf?

(Va urma)

# FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

ACADEMIA DE STUDII PENTRU DEZVOLTAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ A ROMÂNIEI

## Organizează Sesiunea științifică

### STATUL ÎN PERIOADA DE TRANZIȚIE ÎN ROMÂNIA

Comunicările vor aborda o tematică multidisciplinară, cu subiecte din domeniile economic, juridic, filosofic și sociologic, fiind susținute, în ședința plenară și în cele pe secțiuni, de personalități marcante din domeniile cercetării științifice și învățământului universitar.

Sesiunea științifică începe joi, 26 ianuarie 1995, ora 9, în sala de consiliu a Fundației "România de Mâine", la Palatul Sporturilor și Culturii din București.

În ședința plenară, prof. dr. **Aurelian Bondrea** va rosti cuvântul de deschidere.

În continuare, vor fi prezentate comunicările:

- Acad. **Nicolae N. Constantinescu** - "Statul ca factor economic în tranziția la sistemul de piață".

- Acad. **Vasile Gionea** - "Economia și finanțele publice în lumina noii Constituții a României".

- Prof. dr. **Gheorghe Uglean** - "Aspecte din practica instituțiilor judecătorești privind garantarea drepturilor omului prin contenciosul administrativ".

- Prof. dr. **Antonie Iorgovan** - "Reglementarea proprietății în Constituția României".

- Prof. dr. **Gheorghe Zaman** - "Eficiența economică și justiția socială, atribute fundamentale ale politicii statale moderne".

- Prof. dr. **Mihai Părăluță** - "Statul de drept social în perioada actuală în România".

- Prof. dr. **Constantin Mecu** - "Implicarea statului în economia românească în perioada 1990-1994; dimensiuni, forme și consecințe".

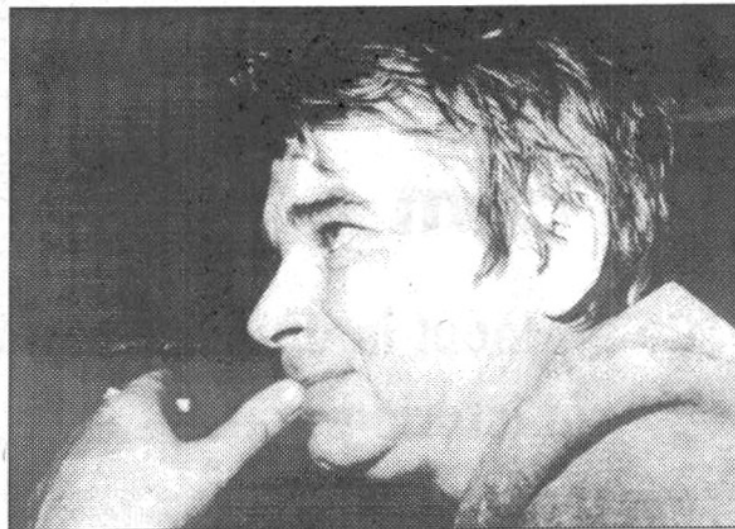
În secțiuni vor prezenta comunicări: prof. dr. **Mircea Nicolaescu**, prof. dr. doc. **Alexandru Zanfir**, prof. dr. **Mircea Boulescu**, prof. dr. **Ilie Văduva**, prof. dr. **Gheorghe Popescu**, prof. dr. **Victor Axenciuc**, dr. **Constantin Ciutacu**, dr. **Ion Mitran**, prof. dr. **Constantin Vlad**, prof. dr. **Constantin Enache**, prof. dr. **Ion Tudosescu**, prof. dr. **Dumitru Pugna**, prof. dr. **Coralia Angelescu**, conf. dr. **Ion Pohoată**, dr. **Oscar Hoffman**, prof. dr. **Mihai Dumitrescu**, prof. dr. **Ștefan Costea**, prof. dr. **Petre Mălcomete**, prof. dr. **Emil Mihuleac**, prof. dr. **Ioan Petrescu**, prof. dr. **Constantin Moisuc**, dr. **Lucian Stanciu**, prof. dr. **Dumitru Căpuș**, conf. dr. **Nicolae Betlei**, prof. dr. **Ileana Stănescu**, conf. dr. **Mariana Sabo-Bucur**, lector dr. **Manuela Epure**, asist. univ. **Iulian Ștefan Grigorescu**.



# PERMANENTE ROMÂNEȘTI

## Nichita Stănescu

### în eternitatea gloriei literare



Pe marele poet de mai târziu, pe studentul în filologie, Nichita Hristea N. Stănescu, de la Ploiești, l-am cunoscut în anul universitar 1951-1952.

Când el era în anul întâi al Facultății de Filologie a Universității din București, eu eram în anul al treilea.

Un an blestemat pentru câțiva studenți, buni prieteni, care au avut parte, ca și mine, de o

"rătăcire ideologică", pentru citirea și susținerea "poeziei putrefacției" a lui Tudor Arghezi și a "liricii mistice" a lui Lucian Blaga.

După zile și nopți zbuciumate, de demascări oribile, al căror lider era un mare demascator de artă, au fost excluși, pe felurite alte motive eminenta studentă Mioara Grigorescu, azi Avram, studenții frunțași și de un evident talent literar Dan

Grigorescu, Valeriu Răpeanu și subsemnatul.

Atmosfera în Facultate era îngrozitoare! Bănuieli, demascări, treceri la chiaburi, la dușmani de clasă se petreceau zilnic și de aici până a te trezi la închisoare nu era mare distanță. Întreaga atmosferă intelectuală a Facultății și a Universității era dominată de cel mai cras proletcultism, de servilism grețos față de Uniunea Sovietică, de realismul socialist și de politrucii noștri, între care atunci foarte puțini români. Puțini, dar răi și lichele!

Într-o asemenea atmosferă, cu un suflet rănit și înspăimântat de amenințări am citit primele poezii ale lui Nichita, pe care ulterior, în 1953-54, pe când eram redactor la "Viața Românească", le-am citit împreună cu altele, într-un caiet, de școală, adus la mine de asistentul Octav Păun, mare admirator al necunoscutului poet.

Eram la secția de critică, n-aveam căderea să le propun spre publicare, dar să fiu foarte sincer nici eu n-am vibrat prea mult la lectura lor, toată ființa mea resimțindu-se de spaimă și gheața excluderii. Nu m-am entuziasmat. M-am cenzurat cu mare vigilență. Nu erau realist-socialiste. Era în ele ceva vag, mai îndrăzneț și mai cu calambur, din parodiile lui Topârceanu, ceva din poezia argheziiană, ceva din propria lui personalitate, atât de originală, care m-a șocat. Șocul acesta m-a urmărit multă vreme, ca și prima impresie, de fapt, în redacția revistei "Viața Românească" n-a produs nici la alții un alt efect, ca dovadă că în acei ani poeziile nu i-au fost publicate. Nichita venea cu îndrăzneală împotriva unui curent liric fad, fățarnic, proletcultist și slugarnic față de modelele dogmatice ale unui infructuos realism socialist, adus, ca o marfă de import, de la Moscova. Împotriva limbajului poetic, de iască și de călți, fără nici o rezonanță în sufletul cititorilor, Nichita venea cu un eu liric și cugetător original, îndrăzneț care presupunea "despărțirea insului de propria vorbire", o rupere de banalități, de falsități, truisme și lene de gândire. Astfel vorbirea din cântecul său a devenit cu totul altceva decât lirica oficială.

În anii studenției, având fama de mare versificator, Nichita își continua Argoticele, niște

cântece de lume ploieștene ce aminteau de "un baroc de mahala". Pe când se cântau în tonuri false, Minerii din Maramureș și eroismul lui Lazăr de la Rusca, se înălțau epopei Doncăi, se înfierau patronii și chiaburii feroși, se elogiau în poeme lungi cât șoselele naționale, cotropitorii, are loc adevăratul debut al lui Nichita Stănescu, cu poezii pe teme antifasciste, cu imnuri închinare păcii, cu versuri umaniste care determină un reviriment în peisajul liricii românești. A fost un debut care a echivalat cu o consacrare!

Mai aveam un poet autentic, născut, iar nu făcut, și mai aveam o Poezie adevărată care mergea la inima omului, plictisit de șabloane și lozinci. Mai aveam un cântăreț gânditor care va deveni, în curând, un poet național prin volume ca **Sensul iubirii** (1960), **O viziune a sentimentelor** (1964), **Dreptul la timp** (1965), **Roșu vertical**, **Alfa**, **Oul și sfera** (1967), **Iaș Ptolemei** (1968), **Necuvintele**, **Un pămant numit România** (1969), **În dulcele stil clasic** (1970), **O literă în oglindă**, **Măreția frigului** - romanul unui sentiment, **Epica neagră** (1978), **Respirări** (1982) - volum de eseuri și proză poetică, marcând evoluțiile gândirii sale teoretice, **Noduri și semne** - recviem pentru moartea tatălui. Activitatea lui literară atât de diversă și de bogată, cu realizări antologice, e curmată de moartea poetului, la Spitalul de Urgență, survenită în ziua de 13 decembrie 1983.

Câtă profetie dureroasă în versurile poetului.

Anul care urmează să vină nu mai vine și nu va mai veni niciodată. Pentru Nichita, pentru opera sa, au venit însă viitorul, eternitatea gloriei care nu moare niciodată, de nici o boală.

Poezia lui, cu fiecare volum, reprezintă trepte spre cunoașterea de sine a poetului și a omului în genere, spre evidențierea tot mai puternică, mai originală și mai expresivă a solidarității umane, și de neam, a legăturii indestructibile cu patria spirituală, limba română prin interiorul căreia el reușește să extindă acea semantică a câte unui cuvânt, realizând o comunicare liberă, originală, într-o formulă artistică lapidară, creând o manieră care devine stil stănescian, îndrăgite iconodul de unii, contestat iconoclast, de

alții. Nimic nu-l poate izgoni, însă, din Pantheonul literelor române și universale.

"Hemografia" sau "scrierea cu tine însuși"

Prin linia sa originală, absolut insolită, ținând să descifreze enigmatice existențiale ale ființei, printr-un limbaj poetic inedit și o sintaxă complexă, tipic stănescian, poetul Nichita Stănescu a ajuns cetățean al Republicii Universale a Literelor tocmai pentru că a fost un cetățean loial al patriei sale. "Sunt fericit că sunt cetățean al României".

El a intrat în Eternitatea gloriei literare, fiind tradus în numeroase limbi, figurând din 1981, în Petit Larousse illustré, obținând, în 1988, marele premiu, Cununa de aur, la Festivalul internațional de poezie, de la Struga, el a învins efemeritatea și vremelnicia, tocmai fiindcă a fost un Om al vremii sale. A gândit, a simțit, a iubit și a urât în graiul Mioriței, pe care și-a pus pecetea surprinzătoare sale originalități. "Toate acestea, mărturisirea el, le gândesc și le formulez în minunata limbă română", deoarece, adăuga cel ce susținea că "suntem ceea ce iubim", "culoarea cea mai scumpă inimii mele este culoarea limbii române".

El a inventat o poetică nouă, fiind organic legat de marile tradiții ale liricii românești. A inovat, nu împotriva tradiției, ci în și din interiorul ei. De aceea el a cinstit, ca puțini alții, patria limbii române, Omenia românească, Frumosul și Adevărul, răsăru-plănu ca un atribut specific al spiritualității noastre. Inovator în gândirea și expresia poetică, el n-a fost un ingrat iconoclast. Dimpotrivă, a venerat înaintașii și și-a iubit contemporanii și Patria Eternă.

Disprețuitor al arivismului, al posturilor administrative, trambuline pentru saltul talentelor mărunte, Nichita a trăit într-o nobilă boemă eminesciană, care i-a dat independență și măreție de Poet național.

În curgerea vremii, ce ne marchează istoria, el a întrupat eternitatea unei clipe în care ne-a conturat portretul nostru etnopsihologic. El a inventat hemografia, scriind "cu sine însuși - ca să-l parafrazăm - povestea chinuitoare a Omului", povestea eroică a neamului nostru.

■ Ion Dodu BĂLAN

#### Poetul ca și soldatul

Poetul ca și soldatul  
nu are viață personală  
Viața lui personală este proaf  
și pulbere

El redică în chestii circonvoluțiilor lui  
sentimentele furnicii  
și le apropie, le apropie de ochi  
prima când le face una cu propriul său ochi

El își pune urechea pe burta cîinelui flămînz  
și îi miroase cu nasul lui botul intruziv  
prima când nasul lui și botul cîinelui  
sunt totuna.

Pe coldurile groaznice  
el își face vînt cu aripile păsărilor  
pe care tot el le sperie ca să le facă să zboare

Să nu-l crediteți pe poet că plînge  
Niciodată, lacrima lui nu e lacrima lui  
El a stors lacrimile de lacrimi  
El plînge cu lacrima lacrimilor.

Poetul e ca și timpul  
Mai repede sau mai încet  
mai micșunos sau mai adăvîrat

#### Pentru o mie de cîntece

Pentru o mie de cîntece  
am fost mîșcut  
Nouă mîșcături zeci mîșcături  
sunt răzuite de cîntecul, unul  
pentru care am fost mîșcut  
Nu mă înjurăți voi timpuri!  
S-ar putea, înalt cum este  
cîntecul, unul,  
să fie la vreme...

Nichita Stănescu

1973

REVISTA

OPINIA  
națională

TIPOGRAFIA FED

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:  
Camelia BOSTAN

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect.1, București - România.